

jurnal domestic

1971 - 2017

Însemnările unui in-formator

Cuprins

Propedeutică.....7

Isarlîk fără sîc

(Între perfectul simplu și perfectul des-compus) 18

Vărsătorul de lumină

(Mai mult și mai puțin ca perfectul) 194

Zilele după Iov 319

Propedeutică

„Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost,
O să-și bată alții capul s-o pătrună cum a fost?”

(Eminescu)

„A in-forma înseamnă în latinește a da formă unui
conținut. (...) Dai formă, in-formezi o materie
oarecare, și ai făcut să existe ceva. (...) Sensul adînc
al lui in-formare se leagă, în conștiința europeană,
de perspectiva filosofică a lui Aristotel.”

(Noica)

Dacă e deschis pentru a afla în el literatură, viață literaturizată sau senzațional, atunci acest jurnal poate fi închis la loc. Fără nicio pierdere. Dimpotrivă. Nu-mi voi *număra* cititorii, cum se procedează de obicei, ci voi încerca să-i *cîntăresc*, după metoda pe care o propunea cîndva Fr. Schiller pentru mecanismul votului civic. Las deoparte, cuviincios, megalomanii, acei provinciali și centriști cu aere de filfizoni, sfertodocții, lectorii atinși de infatuare livrescă, impostură lingvistică ori de alte mala-dii bovarice ale spiritului, după cum nu mă interesează opiniile merceologilor culturali.

E un jurnal în care *autobiograficul* se amestecă, parcimonios, cu *viața mea intimă* și cu *extimul* ei, atît cît mi-a căzut sub pix sau sub mouse. Dar este și un *jurnal de idei*, partea, cred, cea mai *rezistentă* și, de ce nu, probabil cea mai interesantă, pentru că încearcă poate cel mai mult să scape de sub apăsarea timpului și să fie *reactivă* față de eonul mental și cultural în care am trăit. Cartea se deosebește astfel, ca factură, bunăoară, de jurnalul lui Radu Vancu sau de cel al lui Mircea Cărtărescu, pentru a mă limita doar la două exemple extrem de cunoscute, însă nici ele croite după o matriță clasică sau ordinară (la M.C., mi se pare o frumoasă *min-ciună romantică* afirmația acroșantă că în jurnalul său n-ar fi, în ceea ce-l privește, nicio deosebire între „autobiografie” și „ficțiune”).

Simt că e necesar să știu cine sînt, dincolo de ceea ce credeam că știu pînă acum. *Narațiunea scrisă* e altceva decît potențiala *oralitate*. Povestea jurnalului în care viața mea s-a „*refugiat*” începe în primăvara anului 1971, într-o stație de autobuz din Craiova, și se încheie (de fapt: se suspendă) odată cu sfîrșitul anului 2017. Percep și știu că e un *început* în mare parte greoi, poate facil și naiv, cum probabil a fost și viața mea atunci. Un „atunci” care devine „acum” prin *transcriere*, operație care nu trebuie bănuită de *re-scriere*, chiar dacă *autenticitatea* unui jurnal intim a fost și rămîne și călcîiul lui Achile, și un nod gordian al intimității discursive. Cît de autentic intim este un jurnal intim – a fost și rămîne o interogație filosofică, la care răspunsurile sînt multiple și ele consolidează tot mai mult întrebarea. Nu vreau să mă falsific, chiar de-ar fi fost posibil, n-am apelat la re-formulări, ajustări sau alte operații ideatic-estetice care să modifice varianta inițială. Prefer *autenticul* nud în detrimentul oricărei făcături. *Confesiunea* mea – atîta cîtă e, de un anumit grad al deplinătății, chiar și atunci cînd ia forma dialogului de idei – este sinceră, netrucată, de la un capăt la altul al jurnalului.

Un arc temporal de vreo patru decenii și jumătate, din două veacuri la rînd. Paginile de dinaintea acestui început de lume le-am asimilat în ceea ce păreau să aibă esențial, după care le-am dus, fără remușcări, la conținutul de resturi menajere din spatele blocului. O selecție prealabilă am făcut de altminteri și cu cele pe care le-am inclus în opul de față. Au apărut, pînă acum, fragmente ale acestui jurnal în revistele *Transilvania* (2001, 2003) și *Euphorion* (2017), dar și în cărțile mele: *Cariatide* (2007: secțiunea „Jurnal de in-formator”) și *Maculatorul cu spirală* (2010: partea „*My Document*”).

În acest șirag de interstii cît de cît atent supravegheate, s-a strecurat însă și o serie întregă de lacune, pe cele mai multe dintre ele le știu și mi le asum (poate cad exact peste cele reperate de virtualul și autenticul meu cititor), de altele nu am habar și, dacă vor fi semnalate, nu voi rămîne indiferent față de ele. Bunăoară, nu citez și nu comentez mai deloc, cum fac cu alte persoane invocate în jurnal, din corespondența cu soția mea, mare parte din ea fiind prea intimă pentru a fi pusă sub ochii altcuiva. O las pentru altă dată.

După cum nu consemnez nicio reacție la cold despre uraganul politic din Decembrie 1989, pe care îl reperez, tot cu zgîrcenie, cu alte ocazii. Ca profesor de filosofie la acea dată, sau de științe sociale cum se spunea, am aruncat de îndată la coșul de gunoi carnetul de membru de

partid (singura mea legătură reală cu formațiunea politică unică), am preferat o tăcere maximal-implozivă în fața acestui episod istoric pe care mulți futurologi l-au încadrat în sfera epistemologică a imposibilului, a de-necrezutului.

N-am ieșit în stradă alături de miile de demonstranți, încă nu dispărușeră din mine cei trei „F” (frică, foame, frig), am stat în fața televizorului realmente înlemnit de muțenie și surescitat maximal de percepția momentului. De altfel, aveam să retrăiesc cu și mai mari emoții senzațiile momentului și semnificațiile sale, unele nebanuite atunci, cu ocazia lecturării insolitului „roman” al lui Alexandre Zinoviev, *Katastroika* (Editions L'Age de l'Homme, Lausanne, 1990), volum primit, alături de altele, de la o librărie din Franța, sau aveam să trăiesc și mai intens valențele tragediei totalitare odată cu traducerea, tot la începutul anilor '90, *Originile totalitarismului*, de Hannah Arendt, poate cea mai pertinentă și profundă monografie a sistemului totalitar. Nu trec sub tăcere nici *efectul Soljenitin* produs asupra mea înainte de Revoluție, cînd ascultam înmărmurit lecturile nu doar din *Arhipelagul Gulag* făcute la radio Europa Liberă în emisiunea „Pagini uitate, pagini cenzurate, pagini exilate”. Mitul sovietic era iremediabil și definitiv distrus, iar iminenta prăbușire a comunismului trimitea parcă dintr-un viitor apropiat, întocmai unui cutremur, unde de șoc.

Și tot în categoria lipsurilor (in)voluntare poate fi inclusă – e vorba îndeosebi de prima secțiune a jurnalului – și absența informației despre filmele vizionate la cinematograful, spectacolele de teatru sau concertele de la Filarmonica din Craiova (nu atît de multe pe cît mi-a îngăduit „confiscarea” și claustrarea de/în spațiul lecturii), ori alte forme de petrecere a *loisir*-ului (ce înseamnă acest răgaz pentru un intelectual e o altă poveste).

Știu și simt că jurnalul meu e inegal. El decupează succesiv o *experiență de creștere*, așa cum a fost de altfel și viața mea în aceste decenii. Nu este un jurnal permanent, obișnuit, ci unul ținut cu intermitență. Cum subliniam mai sus, nu poate fi numit jurnal *intim* decît pe alocuri, după cum, tot din loc în loc, este unul *extim*. Folosind termenul cu un sens specific, puțin altfel decît cel din dicționar, aș spune că este un *jurnal domestic*: însemnări despre *adevăruri sau lucruri mărunte* ce alcătuiesc existența unui intelectual și îi dau un sens.

Precizez totodată că am fost și rămîn un *profesor*. Adică: un *in-formator*, unul care a dat pînă acum (și încă o mai face cu doctoranzii pe care-i păstorește) o anumită *formă* (una esențială) unor zeci și sute de elevi și studenți. Citatul liminar din Noica îmi exprimă acest *crez*

(cratimele din el îmi aparțin), chiar dacă mă distanțez puțin, cu patos moderat, de imaginea dascălului din *Jurnal filosofic*. Am fost și rămân un profesor vasal unui bun și insolit *donjuanism*: esențial este să *cucerești*, dar și să *accepti* și să *știi*. Să te folosești de *informație* și să inoculezi (sinonim cu înseminarea) celui alt – fratelui tău (*mon frère*) – *starea voluptuoasă* a asimilării ei organice. Și să-i spui prietenului tău mai tânăr, cel ce vine spre tine timid, care poartă ochelari și pare chiar palid: „*La carte, înapoi, la carte!*”. Căci *lectura* (asociată și cu o formă de reflecție) nu dăunează, nu-i așa, deloc sănătății (mintale). Dimpotrivă.

Am făcut toate astea într-o viață intelectuală de tot obișnuită, cu crase banalități, în cadrele *omenesc prea omenescului*, poate o viață de *ins* mediocru. E drept nu unul de talia *omului mediocru* (formula e a aceluiași *anahoret* de la Păltiniș) din *Muntele vrăjit* al lui Thomas Mann. Cine n-ar aspira la asta, dar nu se prea poate. Nu vreau să fiu mai mult decât *sînt*, dar nici mai puțin decât am fost și *sînt*, deoarece „am destule probleme încercînd să fiu om”, ca să repet vorbele lui Camus.

Comparaison n'est pas raison. De altminteri, în intenția lor inițială, aceste pagini nu erau prevăzute a fi publice, ci alcătuiau pur și simplu o materie primă pentru aduceri-aminte. Consemnările mele, mai cu seamă cele din veacul trecut, sînt mai degrabă redactate în cheia unor, să zicem, *egografii în nuce* sau a unor note *zilnice*, factuale, chiar dacă nu respectă criteriul succesiunii neîntrerupte. Sînt, cu alte cuvinte, mici și parțiale *fragmente de autobiografie*, cu unele fandări în trecutul memoriei afective, o alcătuire în care însă nu este amestecată *mai deloc* ficțiunea, chiar dacă nebuna casei mi-a dat și îmi dă permanent tîrcoale.

Mai lipsesc, din varii motive, multe însemnări dintr-un segment de aproximativ un deceniu (1996-2007), și el cu avarie redate, chiar dacă e o paranteză de timp nu doar cultural extrem de importantă pentru traseul meu ulterior. De altminteri, este o perioadă în care multe pagini de jurnal domestic s-au *deversat* în trăirea unui *alt mod de viață*, postcomunist (în multe privințe un comunism intrat în prelungiri), viață trăită de data asta la Sibiu, unde am venit la începutul lui 1990 și unde am lucrat, inițial, la primul cotidian postdecembrist, *Dimineața*, după care am salahorit la revista *Continet* (structură devenită apoi un modest grup de presă și editură) pînă pe la sfîrșitul lui 1992.

Acest interstițiu de un deceniu venea după ocuparea, prin concurs, a unui post de cadru didactic la Universitatea din Sibiu, apoi alte evenimente care mi-au amprentat trăirea: debutul editorial, privilegiul de a traduce din Hannah Arendt (*Originile totalitarismului*) cu poetul Mircea Ivănescu, dar și, mai tîrziu, cu D.I. Cenușer (*Crizele republicii*), doctoratul, proiecte culturale – între altele, primele simpozioane organizate la Păltiniș și Sibiu: Noica, 1990, și Cioran, 1991, dar și reluarea la Universitatea Lucian Blaga, în 1995, a revistei *Saeculum* – și, poate înainte de toate, familia și inevitabilul bricolaj.

Și cum aș putea trece peste moartea mamei petrecută între timp, a surorii și a celor doi frați, ceea ce a accentuat cumva, paradoxal, dezrădăcinarea ființei mele, alienarea chiar de imaginea fabuloasă a satului și a copilăriei.

Simt, trebuie s-o spun de pe acum, că acele intervale de timp de dinainte de 1990 (trăite mare parte din ele în Craiova, într-un „Isarlık fără sîc”) fac parte dintr-un alt film, unul oarecum străin, rupt de succesiunea nesfîrșită a reprezentărilor care au dat conținut vieții mele urbane, mai ales celei petrecute la Sibiu. Cu o precizare: chiar dacă am locuit temporar în Bănie, la București sau la Sibiu, am stat poate prea mult cu ochii-n cărți și am privit în acest fel de prea puține ori în viață. E aproape o regulă, mi se pare, că trebuie, dimpotrivă, să arunci o privire în carte și zece în viață, și nu invers.

În locul unui *dezechilibru*, am încercat o formă de *echilibru stabil*. A rezultat un echilibru indiferent, se vede bine că nu prea mi-a ieșit pasența. Sau că nu mi-a ieșit după *cum gîndesc acum*, retrospectiv și cu simțirea făcînd un tangaj între singurătate și solitudine.

Prin *Jurnal domestic*. Însemnările unui *in-formator*, trăiesc a doua oară, pagină cu pagină, părți din viața mea. Privesc înapoi fără *prejudeț subiectiv*, ci doar cu *patosul distanței*. Mă cuprinde un sentiment acronic straniu, de parcă aș citi un text alonim, al unui *ins* pe care-l recunosc, căci e unul din mine, unul cu care am fost ani la rînd în dispută, o persoană sau o succesiune de măști de care se pare că m-am despărțit puțin cîte puțin. În spatele rîndurilor scrise cu stiloul sau cu pixul, cu varii culori, îndeosebi cele din veacul XX, parcă printr-un pact subrepticiu cu o formă travestită de bovarism, se ascunde un adolescent/tînar clamoros și oarecum furios, nonconformist, cu inocența ultragiată și cu sensibilitatea lezată, vulnerabil la lecturi romantic-păguboase și trăind din cînd

în când sentimentul biblic al zădărniceii, apăsător parcă prematur și deficitar de timp; un tînăr marcat schopenhauerian de metafizica și din poezia eminesciană, care citea zilnic nu doar dicționarul explicativ al limbii române, de unde extrăgea cuvinte, de obicei neologisme, cu care alcătuiă apoi construcții frastive cu sensul lor contextual.

Sînt secvențe de viață extrem de importante pentru mine, cu precaritățile (de la *precarius*) și împlinirile lor, cu sușuri și coborîșuri. Anii de liceu, de facultate, iubirea la *prima vedere* și căsătoria, interstițiul oltenesc și, enervant de tîrziu, venirea la Sibiu, apoi tribulațiile care au însoțit contactul cu presa, îndeosebi cea culturală, după cum nu poate fi eludată activitatea mea ca profesor de liceu și, la Sibiu, în mediul universitar, o ecluză favorabilă pînă la a deveni, finalmente, incomodă, pentru a nu folosi un eufemism mai agresiv.

Unele impresii, mai cu seamă în partea de început a jurnalului, aceea la care am renunțat, erau și despre femei. Și nu tocmai favorabile. Prototipul feminin nu era luat, în adolescență, din literatura „pură”, să zicem *eroică*, gen Romeo și Julieta, fie ea chiar și o conjuncție copulativă (post)modernă, ci, bunăoară, din colecția de nuvele cum este *Decameronul* lui Boccaccio. Lectura acestei din urmă cărți, citită inițial, cînd nu aveam prea mulți ani, fără coperte și fără să știu cine-i autorul, m-a înrîurit într-un fel. Recitind-o, mai tîrziu, mi-am mai temperat însă avîntul distructiv. Apropo de lecturi: în jurnal menționez aleatoriu, deloc sistematic și complet, cărți pe care le-am citit. Nu e vorba de lectura *de zi*, de cărțile *grele* pe care le citești și recitești, ci mai cu seamă de lectura de seară, *suplimentară*, chiar dacă sînt cărți care stau sub veioza de pe noptieră, alături de medicamente.

O schimbare de ton și de convingeri au adus cu timpul *scrisul critic* și *căsătoria* cu ființa care-mi va fi alături aproape jumătate de secol, Doina *alias* *Zgrăbunță*, după cum metamorfoze avea să producă și meseria de profesor de filosofie, și asta mai cu seamă în timpul regimului totalitar, cu ideologie marxistă exclusivistă. Va rămîne însă în fundal imaginea unui nemulțumit de viață, de atmosfera acesteia, de secvențele încărcate de promiscuitate (și) sexuală, un ins marcat de o logică binară a lumii din preajma sa, o structură deloc nouă, căci totdeauna au fost și vor fi oameni fericiți și oameni nefericiți (discuția nu s-ar complica enorm, cum procedează unii, dacă am defini sau descrie ce este fericirea, căci aceasta

depinde de tine și de ceea ce *tu pui* în altul). Permanent au fost și vor fi dreptate și nedreptate, bine și rău, frumos și urît, bogați și săraci, oameni bătrîni și neajutorăți și copii fără viitor, și binoame de acest fel putem construi la nesfîrșit.

Aici este o limită cu care, în adolescență și vreo două decenii după, nu am prea luptat. M-am lăsat apăsător de multe ori, îndeosebi în ipostazele inedite ale vieții, nu de o gîndire nuanțată, flexibilă și multiplă, cu mult mai multe variabile și variante, ci de o judecată instinctiv-binară, în alb și negru, în bine și rău, în corect și greșit. Ceea ce mi-a îngustat și mai mult plaja opțiunilor și răspunsurile mele la diferite situații de viață.

Toate acestea alcătuiesc, însă nu în toate paginile de jurnal, un halou pe care acum l-aș caracteriza ca fiind cumva al unei forme de frustrare existențială. E imaginea unui om nostalgic, oarecum neîncercător în sensul vieții, cu toate că își stabilise unele motive călăuzitoare ale acestuia din urmă, după cum pare, la început, să fie o ființă mai puțin pătrunsă de puritatea unei iubiri, ci mai degrabă răvășită de întîlnirea intempestivă a unei iubiri fulgerătoare, un tînăr precaut cu albul imaculat al unui cuplu și poate prea puțin pregătit pentru/să caute bucuriile vieții.

Știu, ca și alții, că singurul lucru inevitabil din viață e *trecutul*, trecut care, spune Bergson, este „contemporan» cu prezentul care a fost chiar el”. Despre trecutul cel mai aproape de mine, cel din ultimii doi ani, e vorba în ultima secțiune a jurnalului, „Zilele după Iov”, povestea scurtă și incredibilă a morții soției mele, un „memorial al iubirii fără de sfîrșit”, dar și o încercare de ispășire a răului prin pătrunderea cu adevărat a sensului suferinței.

Și pentru că e vorba de trecut, unul mai vechi, pentru imaginea pragmatică a naivității ușurative din anii adolescenței mele, pentru percepția eronată a simplității profunde a vieții, extrag un pasaj frivol din paginile la care am renunțat, fragment care pare desprins dintr-o compoziție de tabloid ordinar: „Sentimentele au devenit o marfă ce se vinde la licitație. Cîștigă cine are mai mulți bani. Dacă ai conturi grase în bancă ești iubit, dacă îți suflă vîntul prin buzunare poți fi pradă indifferenței nemiloase. Un troc făcut cu femeii-obiect, inaptele pentru iubirea autentică, dincolo de duioșia cîntecului frust, un joc cu femeii fardate agresiv, gomoase sau în pas cu moda, cu sprîncene rase și făcute cu creionul special, cu accesorii care mai de care, cu gîndul la *moliciunea* patului, cînd cu ochii-nvolburați

și cripați, dați peste cap, vor spune simulind sinceritatea: «Tu ești cel mai...», și știm ce urmează după asta.”

Îmi dau seama azi că lamentația mea nu era, totuși, gratuită, cum aveau să constate ulterior la unii scriitori pe care-i prețuiesc sincer. Păler, de pildă, observa în *Don Quijote în Est*, după Revoluție, că românii nu au un mit al iubirii, că la noi „iubirea oscilează între romanță și pat, nu ajunge la conștiința tragică, singura în stare să vadă în dragoste o mîntuire”.

Cu timpul, odată cu publicarea unor cărți, și mai cu seamă în ultimele două decenii, *notațiile factuale* au căpătat forma unui *jurnal de idei*, a unor însemnări eseistice, deloc frugale, cum le-ar putea vedea unii, multe dintre ele trecînd și în cele ce am scris în opurile mele. Am procedat așa în mod natural, și nu pentru că am devenit mai înțelept (în fapt, zice Goethe, cu trecerea anilor, facem eforturi să ne păstrăm atît de înțelepți pe cît am fost), ci pentru a încapsula mai multă *reflecție în cotidianitatea* vieții mele.

E drept că unele dintre aceste însemnări exprimă o sinceritate jucăușă, ele încercuiesc ba lucruri intime, ba gesturi sau acte care țin de comportamentul intern-extern al ființei mele cultural-afective, de multe ori cu calicie invocate sau chiar esoteric descrise. Asemenea gânduri riscă astfel să fie prea încifrate, ele ascund un *background* care le-ar putea lămuri înțelesurile de cenușăreasă, cele simbolice (cu sensul de la *symbolon*), în spatele lor pare să fie o *story of my life* pe care o știu pînă la capăt doar eu, în vreme ce cititorul doar presupune sau intuiește.

Un alt lucru semnificativ, de data aceasta în legătură cu sursele mele alternative de informare. Înainte de Revoluție, căci la perioada aceasta fac îndeosebi trimitere, ascultam zilnic radiourile Europa Liberă și BBC, cu emisiunile lor politice și culturale bine informate, bine documentate. Dar cine nu asculta asemenea posturi de radio, în ciuda bruiajelor de tot felul?! O făceam în bucătărie și în doi, ca să putem apoi dialoga pe varii teme. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, de fapt întreaga echipă de acolo, erau oceanul nostru fidel și critic, ei ne dezvăluiau înmiit și mult mai profund, fără dioptriile ideologiei de partid, ceea ce se petrecea la suprafața, în substanța și în culisele politicii și culturii române. Erau spirite instruite, aveau *distanța* necesară observației lucide, rece, aveau *patosul* convenit celor care iubeau spiritualitatea românească, nietzschean vorbind, aveau

patosul distanței pentru a ne oferi privirii o hartă necontrafăcută a valorilor noastre culturale și politice, deopotrivă.

Îmi propusesem să-mi notez în jurnal, laconic, ideile și analizele lor, pe emisiuni și zile. După un timp, am renunțat. Mi-a fost teamă, ca profesor de filosofie, să nu fiu într-o zi descoperit și să suport nu știu ce consecințe. Îmi făceam griji mai mult pentru familie. Nu aveam și nu am, recunosc, fire de disident, chiar dacă eram și rămîn un spirit critic *nonconformist de centru*, ca să fiu un pic oximoronic. De aceea nu se vor afla în jurnal decît una sau două referințe în acest sens, și atunci folosind formula aluzivă de *vecinii noștri*, cei care știu tot. N-am avut, e drept, vreun vecin care să fie securist, dar mă întîlneam zilnic cu securistul liceului, C.I.-stul din liceul militar, adică ofițerul cu contrainformațiile, cel care mă tot provoca la discuții pentru care ai putea avea informații din surse neoficiale.

Cititorul va sesiza totodată și că am invocat/provocat în notațiile mele și corespondența cu cîteva personalități culturale (Constantin Noica, Emil Cioran, Nicolae Balotă, Mircea Handoca, Corneliu Mircea, Dan C. Mihăilescu, Sorin Lavric ș.a.), după cum și-au făcut loc în jurnal și multe rînduri de la colegii de breaslă.

Nu voi avea nevoie de comentarii *histrionice*, măgulitoare, protocolare, de concluzii sau sfaturi de la școala vieții, de vreun protecționism estetic. În ceea ce mă privește m-am ferit de denaturare, am fost foarte atent la formulări, dar și la *fidelitatea transcrierii* paginilor de jurnal, aspect la care voi reveni numaidecît, pagini care să nu sufere vreo distorsionare sau contaminare ulterioară în formă și conținut, vreo decontextualizare. N-am vrut – repet, chiar dacă aș fi putut – să mă falsific. N-am apărut ca Minerva din capul lui Jupiter. Am devenit. Stejarul este mai întîi sub *formă* de ghindă.

Știu prea bine că aceste pagini pot avea și valoare de document, că pot fi luat de cineva în seamă ca *martor ocular*, că nu scriu doar pentru mine. Cred că nici nu este posibil să scrii *pentru un singur cititor*, după cum nu uit că lumea este deopotrivă *voința* și *reprezentarea* fiecăruia, vorba lui Schopenhauer, că ea este un construct personal de care nu putem face responsabili pe alții, chiar dacă nimic în lumea aceasta nu este, nu ființează în afara *relației* cu altceva, cu altcineva. La început, dar și după aceea, a fost și va rămîne și relația, cum spune filosoful austriac Martin Buber, și nu doar *cuvîntul* sau *fapta*, cu toate că o vedere dialectică asupra lor ar acorda întregului triptic prioritate absolută.

Prejudecata, pentru că mi se pare a fi cu adevărat o prejudecată, publicării *postume* a jurnalelor e deopotrivă ridicolă și păguboasă, cu excepția efectului uman poate chiar devastator ce îl pot avea dezvăluirile incomode, criticile contondente sau alte inconveniente; dar și în cazul celor din urmă ipostaze, *prezența* scriitorului de jurnal în timpul *receptării* acestuia, *contemporaneitatea* lui, mi se pare absolut benefică și, așa zice, chiar moral-obligatorie.

Însă revin la chestiunea *tran-scrierii* jurnalului, operație extrem de importantă, pentru orice autor ea putînd fi, nu obligatoriu, și o parțială *re-scriere* și *adăugire*, ceea ce, după unii puriști, ar afecta mai mult sau mai puțin *autenticitatea* textului. Adică: ar aduce cu sine falsul, contrafăcutul.

Aici mă deosebesc de alții în mod fundamental. E o minciună care nu trebuie absolut deloc creditată cu vreun dram de adevăr. Îi trimit pe domnii puriști să (re)citească atent capitolele 2 și 3 din *Materie și memorie* a lui Henri Bergson, despre a cărui autoritate epistemologică și metafizică nu ne putem îndoii. Sînt secțiuni despre *recunoașterea* și *supraviețuirea* imaginilor, în cazul nostru a informațiilor despre un eveniment, o stare, o reacție, o emoție sau orice altceva.

Trebuie spus că o atitudine, o emoție sau un sentiment devin amintiri încă de la apariția lor, printr-un fenomen prin care *prezentul* este el însuși, tot de la apariție, propriul său *trecut*. Eu cred că intervenția ulterioară poate salva, uneori, textul de la voluntara sărăcie inițială sau de la amputări involuntare. Cred că reactivarea memoriei e menită să *potențeze* scriitura și nicidecum să schilodească autenticitatea textuală, și o face, dacă o face, prin alte vederi pînă atunci *zăcînd în uitare*, prin nuanțe sau vederi luate din alte și alte unghiuri aceluiași și aceluiași eveniment.

Un jurnal este scoaterea din uitare a ceea ce a supraviețuit prin notarea *exactă*, după cum este și ceea ce a supraviețuit atunci și s-a rătăcit împrejurul celor exact notate. O amintire, spune Bergson în *Gîndirea și mișcarea*, „se păstrează singură”. Iar dacă revine și *altceva* dintr-o amintire, înseamnă că am pierdut acea secvență sau acea nuanță. Dacă pe acestea din urmă le regăsim și le *recunosc*, dacă sînt *disponibile* și *accesibile*, e semn că atare imagini au *supraviețuit* (la mijloc fiind o mecanică cerească, pe care probabil numai bunul Dumnezeu o poate desluși pe înțelesul nostru). Le vom pune pe cele *salvate* acolo unde trebuie și numai cît trebuie. Dacă recunoașterea imaginilor ține de activitatea *creierului*, supraviețuirea aceluiași imagini, afirmă Bergson, ne trimite la *spirit*.

Și-atunci mă întorc și îi întreb tot pe acești puriști: de ce și pentru ce să refuzăm spiritului nostru, cînd transcrie jurnalul, scoaterea din *uitare* (căci de uitare e vorba, nu de amnezie, care ține de patologie) a unor imagini-afect care au supraviețuit, de ce și pentru ce să ne împotrivim acestui drept *natural* al minții noastre la adevărul cît mai întreg și cît mai întregitor?! Numai astfel, consider și eu, prin re-cunoaștere, putem recupera cît mai mult și cît mai fidel *trecutul* și punem, prin scris, *stăpînire* pe el.

Și încă un lucru peste care se trece tot cu viteza luminii sau a întunericului: *Viața ca atare*, acest mare miracol care ni se întîmplă cu fiecare clipă și cu fiecare zi și noapte, *nu trebuie niciodată confundată cu ceea ce se spune despre ea*. Pentru orice minte trează, acestea sînt două „realități” distincte. Dar asta este deja o altă discuție. Iar „dacă lipsește ținta, viața e o rătăcire”, observa lucid Seneca.

P.S.

Dacă paginile mele de jurnal, mai cu seamă notațiile factuale, vor fi citite de cineva care l-a parcurs de curînd, de pildă, pe Eckhart Tolle, probabil îi voi apărea ca o *persoană* cu un *sine fals* (ca majoritatea oamenilor), neputincioasă în a atinge *sinele cel mai adînc, cel autentic, al Ființei*, un om tutelat păgubos de *minte* și de *memorie*, de *trecut* și de *timp*(ul psihologic), ratînd astfel de cele mai multe ori trăirea *prezenței clipei de Acum*, un beneficiu imens al *forței prezentului* de care se pot bucura doar cîțiva aleși.

După cum pot trece, pentru unul care l-a citit tot în ultima vreme pe Michael Newton, drept un *ins* care crede, adică: e aproape convins (în secțiunea „Zilele după Iov”), că *spiritul* uman este *independent* de structurile neuro-biologice ale ființei noastre pămîntești.

I.D.

Sibiu, ianuarie 2018